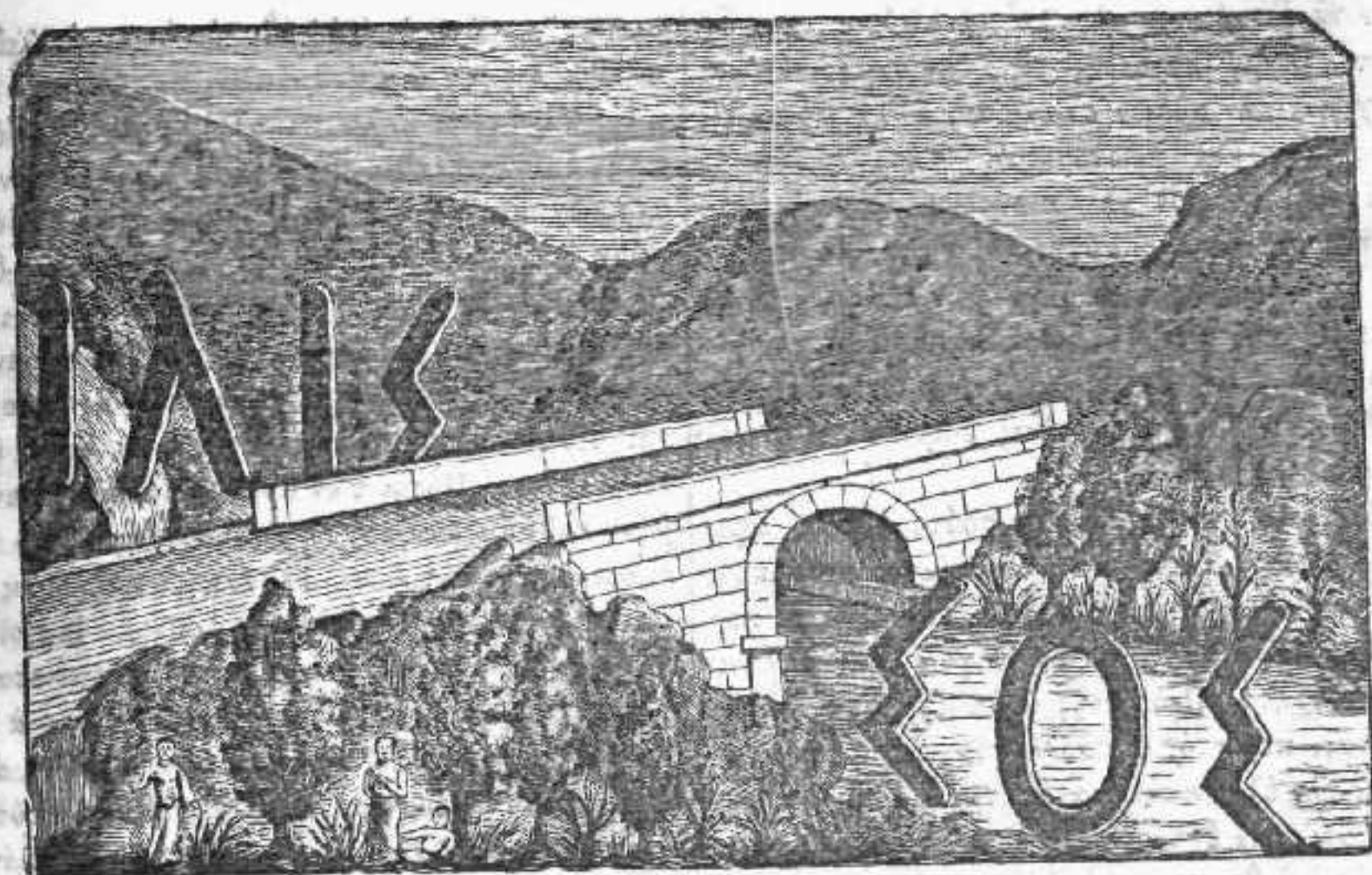

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐκδιδόμενον δις τοῦ μηνός.

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ, 31 Ἰανουαρίου 1871. || ΕΤΟΣ Γ'. — ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΙΗ'.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Α'.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΣ.

(Ολίγα ἐκ πολλῶν.)

— «Ἑλληνική ικανότης! Θέλουσιν ἀνακράξει βεβαίως πολλοί, ἂν ὅχι οἱ πλείστοι, τῶν ἀναγνώστων μου, τὴν ἐπιγραφὴν καὶ μὲν τῶν ὀλίγων τούτων γραμμῶν ἀναγινώσκοντες. — «Ἑλληνική ικανότης! » θὰ εἴπωσιν ἴσως καθ' ἑαυτούς; — «καὶ τί τάχα σημαίνει ἑλληνικὴ ικανότης; μὴ δὲν εἶνε ὁμοίᾳ ἢ ἔννοια τῆς λέξεως ταύτης πανταχοῦ καὶ παρὰ πᾶσι; μὴ ὁ ἀλλαχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἱκανός ὢν καὶ ἱκανός ὀνομαζόμενος δὲν εἶνε καὶ δὲν ὀνομάζεται τοιοῦτος; καὶ ἐν Ἑλλάδι; μὴ τάχα ἀλλάσσουσιν παρ' ἡμῖν σημασίαν αἱ λέξεις, καὶ ἐπελάβετο διὰ τοῦτο ὁ τὰς γραμμὰς ταύτας γράφων

νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν ἑλληνικὴν σημασίαν τῆς λέξεως ἱκανότης; » Τιαῦτα ἴσως θὰ εἴπωσι καθ' ἑαυτούς οἱ ἀναγνώσται μου, καὶ μὴ τὴν ἀλήθειαν, δὲν θὰ ἔχωσι πολὺ ἄδικον ὅταν τὰ εἴπωσι. Εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι παρ' ἡμῖν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη μετέβαλον σημαίνοντα πολλὰ τῶν ἀφ' ἡμετέρων ἑνοῶν, οἷον πατριωτισμός, φιλία, ἔρως, τιμιότης, αὐταπάρνησις, ἱκανότης, παιδεία, χρηστότης κ.τ.λ. καὶ το καθόλου ἑλληνικὸν συννοεῖται ὡς καὶ πρὸς τὴν μεταλλαγὴν. Οὐχ' ἦσαν ὁμοῦς ὑπάρχοντες ἐτι ἐπὶ τῆς κλασικῆς τούτης γῆς πολλοὶ ἐκωριασμένοι ἄνθρωποι, πολλοὶ ἀπέρχιστοι καὶ εὐρωτιῶται διάνοιαι, πολλοὶ εὐθεῖαι καὶ ἀδιέστρατοι καρδίαι, οἵτινες ἐβόρευαν τῶν παλαιῶν καὶ προεδομένων σημασιῶν τῶν λέξεων, προσκείμενοι εἰς τὰ πεπαλαιωμένα καθεστῶτα, καὶ μὴ διατελοῦντες ἐνήμεροι εἰς τὸ νέον λεξικὸν τῆς γλώττης, ὅτε κατώρθωσεν νὰ συντάξῃ ἀπὸ τινος ἢ σεμνολόγου μετὰ τοῦ ἀθηναϊκοῦ τύπου καὶ ἡ ποικιλόμορφος πλειονότης τῶν λεσχηνεύοντων ἡμῶν νεολογῶν, δὲν δύνανται

πλέον νὰ ἐννοήσωσι τὰς λέξεις ταύτας, καὶ δὴ καὶ τὴν λέξιν ἱκανότης, εἰς τὴν σημερινὴν καὶ καταχρηστικὴν αὐτῶν σημασίαν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν αρχικὴν καὶ πρωτόθετον. Αποροῦσι λοιπὸν καὶ ἔχουσι δίκαιον νὰ ἀπορήσωσι πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν τῆς μικρᾶς αὐτῆς καὶ σχολαίας διατριβῆς, δι' ἧς προοιμιάζει ὁ γράφων ἐλαφρὰς τινὰς καὶ περὶέργους σπουδὰς περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς προσώπων καὶ πραγμάτων, αἱ, ἂν δῶ Θεὸς καὶ καιρὸς, θέλουσιν ἴσως ἀναγνώσει ἐδῶ που οἱ σημερινοὶ τοῦ ἀναγνώσται.

Πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς λοιπὸν τούτους τοὺς ἀφελῶς διαπορευμένους καὶ ἀξιοτίμους ἀνθρώπους ἔσται μοι ὁ λόγος· πρὸς αὐτοὺς ἐπιχειρῶ νὰ παραστήσω καὶ διασαφήσω ἐν ὀλίγοις τὴν ἐλληνικὴν ἱκανότητα. Πρὸς τοὺς ἄλλους, τοὺς μὴ ἀπορήκοντας, περιττὸς ὁ πᾶς λόγος· οὗτοι τὴν γνωρίζουσι τὴν ἐλληνικὴν ἱκανότητα, διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον ὅτι τὴν ἔχουσιν. Εἶνε πανδαήμονες, εἶνε ἱκανοὶ ἄνθρωποι καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιγραφῆς μόνως ἐννόησαν ἤδη περὶ τίνος πρόκειται.

Εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἱκανὸς ἀνομάζεται ὁ ἄνθρωπος ὁ καλῶς γνωρίζων καὶ καλῶς δυνάμενος νὰ ἐκτελῇ τὸ ἔργον εἰς ὃ ἐκ σπουδῆς καὶ μελέτης ἐτάχθη. Ἰκανὸς λέγεται, ἐν παραδείγματι, ὁ ῥάπτης ὅστις κατασκευάζει καλὰ ἐνδύματα (ὅχι δὲ βεβαίως ὁ λαλῶν περὶ τοῦ γαλλοπρωσικοῦ πολέμου καὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ Βίτμαρκ ἐν τοῖς Χαφτείοις)· ἱκανὸς ὁ ὑποδηματοποιὸς τοῦ ὁποῦ τὰ ὑποδήματα δὲν δημιουργοῦσι κάλους (ἀδιάφορον ἂν παρακολουθεῖ τὰς περὶ παραιτήσεως τοῦ ὑπουργείου Ζαΰμη συζητήσεις τῆς βουλῆς)· ἱκανὸς ὁ δικηγόρος ὅστις κερδαίνει δίκας (ἔστω καὶ μὴ ὢν λοχαγὸς τῆς ἐθνοφυλακῆς)· ἱκανὸς ὁ ἰατρός ὅστις θεραπεύει ὅ,τι πλείστους τῶν ἀσθενῶν τοῦ (εἰ καὶ μὴ συγγράφων περὶ τοῦ ἀρμόζοντος τῇ Ἑλλάδι πολιτεύματος)· ἱκανὸς ὁ καθηγητὴς ὁ μὴ παρὰδίδων πρὸ κενῶν θρανίων (ἀδιάφορον ἂν ἔχει πλείονας ἀκροατὰς ἐν τῷ Σολωνεῖω)· ἱκανὸς ὁ ὑπάλληλος ὅστις ἐργάζεται, γνωρίζων περὶ τί ἐργάζεται (καὶ ἂν ἀκόμη δὲν φοιτᾷ καθ' ἐσπέραν εἰς τῶν ὑπουργῶν τὰς αἰθούσας).

Παρ' ἡμῖν ὁμοῦς τοῖς εὐδαίμοσιν ἀπογόνοις τῶν κυανοτρώγων Ἀθηναίων τίς ἄνθρωπος εἶνε λέγεται ἱκανός;

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην δύσκολον εἶνε ν' ἀπαντήσῃ τις δι' ὀρισμοῦ.

Ἀληθέστατον καὶ ἐκτὸς πάσης ἀμφισβήτη-

σεως εἶνε, ὅτι ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχει ἀτελείωτον πλῆθος ἱκανῶν ἀνθρώπων, περισσότερον ἴσως ἢ εἰς πάντα τὰ ἄλλα πεπολιτισμένα ἔθνη ὁμοῦ, πλὴν ἐπίσης ἀληθὲς εἶνε, ὅτι ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν μερικῶν καὶ κατ' ἄτομον ἱκανότητων δὲν ἐμορφώθη ἔτι γενικὸς τις ἱκανότητος τύπος, εἰς ὃν ὡς εἰς κορυφὴν ἢ κέντρον νὰ συγκεφαλαιῶνται πᾶσαι αἱ μερικαὶ ἐκεῖναι ἱκανότητες, δυνάμεναι ν' ἀναχθῶσιν εἰς αὐτὸν καὶ δι' αὐτοῦ νὰ παριστῶνται· εἴμεθα τόσον πολυμερεῖς καὶ ποικίλοι ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες! Πόσοι τῶν ἀνθρώπων, οὓς συναντῶμεν καθ' ἡμέραν καὶ προσαγορεύομεν καθ' ὁδὸν διαφέρουσιν ἀντικρυς ἀλλήλων, καὶ ὁμοῦς εἶνε καὶ λέγονται, καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι, ἱκανοὶ ἄνθρωποι. Διὰ τοῦτο προτιμότερον μὲ φαίνεται θὰ ἦνε καὶ πολὺ διασκεδαστικώτερον ἴσως διὰ τοὺς ἀναγνώστας μου, ἂν ἀντὶ γενικῶν θεωριῶν, ἀορίστων παραστάσεων καὶ οἰσνεί ἀλγεβρικῶν τύπων, ἀποπειραθῶ μᾶλλον νὰ γνωρίσω αὐτοῖς ὀλίγους τινὰς κατ' ἐκλογὴν, τοὺς καθαρωτέρους καὶ σαφέστερον διαγεγραμμένους τύπους τῆς ἐλληνικῆς ἱκανότητος. Τὸ κατ' ἐμὲ τοῦλάχιστον, προτιμῶ πάντοτε τὰ πράγματα τῶν θεωριῶν, καὶ ἰλαρὰν διατήρησιν μνήμην τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ μου Mittermaier, βαπτισθέντος Lindermeier ἄλλοτε ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων γερουσιαστῶν, ὅστις συνείθιζε πάντοτε κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς καθηγητικῆς αὐτοῦ ζωῆς ἔτη νὰ λέγῃ ἱστορήματα μᾶλλον ἢ θεωρήματα ἀπὸ τῆς καθέδρας. Δὲν εἶνε δὲ ἀπίθανον μετὰ τὰς καθ' ἑκάστα γνωριμίας τῶν ταύτας, οἱ ἀναγνώσται μου νὰ σχηματίσωσι τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὁ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γινόμενος εἶνε ὁ πιστότερος καὶ τελειότερος ἴσως τύπος τῆς ἐλληνικῆς ἱκανότητος.

Ἄς σταματήσωμεν εἰς μίαν τῶν πολυκρίθμων τριόδων τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἃς διασκεδάσωμεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, θεωροῦντες μὲ παραττηρητοῦ βλέμμα τὰς παρερχομένας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ποικιλομόρφους τῶν διαβάτων συστάδας.

Σὰς παρακκλῶ ὁμοῦς ἐκ προοιμίων νὰ μὴ προσπαθήσῃτε νὰ ἀναγνωρίσῃτε τὰ πρόσωπα ὑπὸ τὸ προσωπεῖον, οὔτε τὰ ἄτομα ὑπὸ τὸν χαρικιτῆρα. Πράξατε καὶ σεῖς ὅ,τι πράττουσι συνήθως κατὰ τὰς ἀποκρέω οἱ δίδοντες χορὸν οἰκοδεσπότῃ, καὶ βλέποντες αἴφνης εἰσοσμῶν εἰς τὴν αἰθουσάν των σμῆνος προσωπιδοφόρων. Ἐς ἀνεκτικοὶ ὡς ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀφίνουσι μάλιστα τοὺς νεήλυδας περιφερομένους ἐλευθέρως ἐν τῇ αἰθούτῃ, πειράζοντες τοὺς κυρίους, χορεύοντας μετὰ τῶν κυριῶν,

καὶ οὐδὲ προσπαθοῦσι καὶν πολλάκις νὰ μάθωσι τὸ ὄνομά των. Ἀρκοῦντως διχσμεδάζοντες ἐκ τῆς ἀνελισσομένης πρὸ τῶν ὀρθήλων των pas-carade, αὐτοὶ οἱ μὴ φοροῦντες πρωτωπιῖα, ἐν τῇ ἀνοχῇ αὐτῶν οὐδὲν ζητοῦσι περιστότερον, ὁμοιάζοντες κἄπως ὡς πρὸς τοῦτο, ἂν ὅχι καὶ ὑπερβαίνοντες, τοὺς ἥρωας τῆς ὁμηρικῆς ἐποχῇ, οἵτινες μόλις μετὰ τὸ τέλος τοῦ δείπνου ἠρώτων τὰ ὀνόματα τῶν ξένων των. « Ἀλλως τε, δὲ σεῖς ἀναγνώσται μου, δὲν πρόκειται νὰ μάθετε πρόσωπα, ἀλλὰ τύπους, δὲν θέλετε νὰ γνωρίσετε ἄτομα, ἀλλὰ χαρακτηῖρας.

Ἰδοὺ εἷς, περσερχόμενος μόνος μὲ ταχὺ τὸ βῆμα, καὶ τόμου· τινὰς βιβλίων — συγγραφεὺν του ἐννοεῖται — κρατῶν ὑπὸ μᾶλης, ἐνῶ ἡ ἐλευθέρα χεὶρ του ἀναλιννίζεται ταχεῖα, ὥσεί θυμῶσα, καὶ μετρεῖ μετὰ πυρετικῆς ταχύτητος τοὺς κόμβους μικροῦ ἐρυθροῦ κομβολογίου. Εἶνε καὶ λέγεται ὁμοφώνως ἱκανὸς ἄνθρωπος. Ὀλίγα γράμματα γνωρίζει, ἀλλὰ μὲ τὰ ὀλίγα αὐτὰ γράμματα συνέγραψε πολλά· καὶ ἐπιστημονικὰ βιβλία ἐξέδωκε, καὶ περιοδικῶν συντάκτης ὑπῆρξε, καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν ἀνεμίχθη, καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἐσυμβούλευσε. Νοῦν ἔχει ἔτι ὀλιγώτερον, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν ὀλιγώτερον αὐτὸν νοῦν ἐπεβίβλετο περισσότερα, καὶ τοὶ ὀλίγα κατώρθωσε. Ἠθέλησε νὰ γείνη καλλιεργητὴς en grec, ἀλλ' ἀπέτυχε· ἠθέλησε κατόπιν νὰ γείνη κτηνοτρόφος, ἀλλ' ἐσορίσθη νὰ τρέφῃ τὰ ζῶα διὰ τῶν ζώων, — τὰς βδέλλας τῆς δεξιμένης του διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ταλαιπώρου ὄνου του, — καὶ τὰ δύομοιρα ζῶα συναπέθανον ἐν τῇ συζυγίᾳ. Ἐτράπη λοιπὸν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν φιλολογίαν, καὶ εὗρε καὶ κυβέρνησιν καὶ βουλὴν καὶ φιλομούσους ὁμογενεῖς πληρώνοντας καὶ ἀκριβοαγοράζοντας τὴν σοφίαν αὐτοῦ. Τύπος ἱκανοῦ ἀνθρώπου.

Ἰδοὺ ἄλλος, γενειήτης, καὶ κύπτων σχεδὸν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς πολυμαθείας του. Πρὶν σᾶς εἶπω τί εἶνε, ἄς σᾶς εἶπω τί ἦτο.

Πρὸ τινων ἐτῶν ἐγνώρισα ἐν Ἀθήναις, ἐντὸς βιβλιοπωλείου, ῥυπαρὸν τινὰ, ἀνιπτον καὶ ἀκτένιστον νεανίσκον, τιτλοφορούμενον φοιτητὴν τοῦ Πανεπιστημίου. Κατόκει, ὡς μόνος του μοι εἶπε, παρὰ τινι συγγενεῖ του, ὅστις, ὡς μοι εἶπε μετὰ ταῦτα ὁ βιβλιοπώλης, δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμῃ τὸ ἄχρηστον αὐτὸ σκεῦος, ὅπερ ἐλάδωνε τὸ πάτωμα τοῦ ὑπερώου του καὶ δὲν ἐχόρταινεν ἄρτον. Ὁ νεανίσκος ἐκεῖνος ἐγνώριζε μόλις τὰ τοῦ ἑλληνι-

κοῦ σχολείου γράμματα, καὶ αὐτὰ ὅχι καλὰ. Εἶχεν ὅμως φοβεράν μανίαν καὶ φαγοῦραν ἀκατάσχετον γὰ γείνη συγγραφεὺς, καὶ δὴ δημοσιογράφος. Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ ὀνομασθῇ τοιοῦτος ἐν Ἑλλάδι, ἐπιτλοφορεῖτο οὕτω παρὰ τινων ξένων ἐφημεριδογράφων, περιάγων καὶ δεικνύων παντὶ τῷ βουλομένῳ καὶ μὴ βουλομένῳ φύλλα τινὰ τῆς Indépendance Belge, ἐπὶ τῆς ταινίας τῶν ὁπρίων ἦτο τυπωμένον: Monsieur... rédacteur en chef de... (δὲν ἐνθυμοῦμαι τίνας ἀνυπάρκτου περιοδικοῦ συγγραμματος). Τὸ περιοδικὸν αὐτὸ σύγγραμμα ἐσκόπει νὰ τὸ ἐκδώσῃ, μοι ἔλεγεν, ἐλάμβανε δὲ προκαταβολικῶς εἰς ἀνταλλαγὴν πολλὰς ξένας ἐφημερίδας. Πρὸς ψευδολογίαν εἶχε ῥοπήν ἀνυπόστατον ὁ νέος, καθόλου δ' εἶπεν ἦτο πρωτότυπον καὶ θαυμάσιον φύραμα ἀμαθείας καὶ ὑπουλότητος. Μετὰ τινὰς μῆνας κατώρθωσε πρᾶγματικῶς νὰ ἐκδώσῃ τὸ πρῶτον φυλλάδιον τοῦ περιοδικοῦ ἐκείνου, ὁρῶν σίτας τίς οἶδε τίνα τυπογράφον· μετὰ τινὰς δὲ ἐβδομάδας λαβὼν παρὰ τοῦ ἐκδότου του τὰς ἀποδείξεις συνδρομητῶν τινων ἐν Σίρῳ καὶ ἀπελθὼν νὰ τὰς εἰσπράξῃ, ἔφυγε καὶ δὲν ἐπανεῆλθε πλέον... εἰμὴ μετὰ πέντε ἔτη, ἄλλο φέρον ὄνομα, καὶ ἄλλοιαν, καθαρωτέραν μορφήν. Πολλὰ τῶν Ἀθηνῶν ἐφημερίδες διεκωδώνισαν τὴν ἄφριξίν του ὡς ἐπιτολὴν ἄστρου φαεινοῦ εἰς τὸν φιλολογικὸν τῆς Ἑλλάδος ὀρίζοντα, ὡς ἐμφάνισιν διατήμου ἱστοριοδίφου, μέλλοντος νὰ δοξάσῃ τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα (ὡς τὸ ἐδόξασε δυστυχῶς ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Σιμωνίδης). Δημοτικὰ τινὰ ἄτματα ἐδημοσιεύθησαν εὐθύς τότε παρ' αὐτοῦ, ὡς ἀνακαλυφθέντα, ἀλλ' ἀπεδείχθησαν δυστυχῶς κατσκευασθέντα. Συγγράμματα μετὰ συγγράμματά του ἐφάνησαν, βρίθοντα παραπομπὰς εἰς βιβλία ἀνύπαρκτα, ἀλλ' ἦσαν ὅλα κομβολόγια ἀποσπασμάτων πηλαιῶν βιβλίων· τοῦτο κάμνει ἕκαστε ὁ σοφὸς οὗτος νεανίας, καὶ ἀπετέλεσε καὶ αὐτὸς τὸν τύπον ἱκανοῦ ἀνθρώπου.

Ἐκεῖνος ὅμως ὁ τρίτος, ὁ πυχὺς καὶ εὐσώματος, ὁ βρενθυόμενος καὶ προγᾶστωρ, ὡς ὁ μέγας Δάμας τῶν Ἰδῶν, ὁ κατόπιν ἐρχόμενος καὶ μέχρις ὀρρύων καταβιβασμένον ἔχων τὸν πῖλόν του, εἶνε εἰς τῶν ἐπισημοτέρων τύπων τῆς ἑλληνικῆς ἱκανότητος. Πρὸ δεκαπενταετίας ἦτον ἀπλοῦς διδάσκαλος, μίαν μόνην ἔχων ἀναξυρίδα, καὶ φερόμενος πρὸς αὐτὴν ὡς ὁ Ἐπικρινώνας πρὸς τὸν μόνον του χιτῶνα. Σπνιζόμενος ὑλικῆς τροφῆς, ἀλλ' ἀφθονῶν, ὡς ἐφρόνει, διανοητι-

κῆς, ἐπεδύλατο νὰ μεταδώσῃ τὸ περισσεῦον αὐτῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν νεολαίαν ἵνα λάβῃ τὸ σπανίζον ἐκείνης. Ἦρχισεν λοιπὸν ἐκδίδων διδασκτικὰ βιβλία, αἵτινα τῷ μετέφραζον ἄλλοι ἐπὶ . . . μὴ πληροφορῇ, καὶ ἄπειραν φυλλάδιων τοῦ σμῆνος κατέκλυσε τὰ ἑλληνικὰ παιδευτήρια. Ἡ ὕλική τροφή ἤρχισεν νὰ ἔρχεται, . . . καὶ μετ' ὀλίγον ἤρχισεν νὰ περισσεύῃ. Τότε ἐπελάβετο νὰ ἐκπερευθῇ καὶ αὐτὴν, . . . καὶ ἐγένετο πρωτοφειστής βουτύρου, ἀνθρώπων, ζώων, τυροῦ . . . μέχρις οὗ, ἱκανῶς παχυνθεὶς, ὥρέχθη ὁ ἴδιος πολιτικὴν, κατέλειπε τὸ διδασκῆριον — χωρὶς ὅμως νὰ καταλίπῃ ἐννοεῖται καὶ τὰς φυλλάδας — καὶ ἔγεινε βουλευτής· τὰρ θέλει νὰ γείνη νομοθέτης . . . καὶ ὁ Θὺς νὰ μᾶς φυλάξῃ μὴ θελήσῃ νὰ γείνη καὶ ὑπουργός. Ἄν τὸ θελήσῃ, θὰ γείνη, διότι εἶνε ἱκανὸς ἄνθρωπος.

Ὁ ἄλλος ἐκεῖνος, ὁ κατόπιν ἐσχόμενος, καὶ αἰωνίως ἀπησχολημένος καὶ σπεύδων, ἦτο ποτὲ ὑπὸ πλάτῃ, ἐμπορικῶς κατακτητήματος· ὀλίγα γράμματα ἤξευρε, ἀλλὰ δὲν τῷ ἐχρειάζοντο καὶ περισσότερα. Μετὰ καιρὸν ὁμως ἐβάρυνθη τὰ κατὰ στίχα καὶ ἠθέλησεν νὰ γείνη τηλεγραφικὸς ὑπὸ πλάτῃ. Ἐγένετο. Ὑπερον μετανόησεν ἡ τύχη τοῦ φιλῶν εἰναικῆ εἶχε καὶ οὗτοι τρεῖς βουλευταὶ προστάται· ἐχώθη εἰς ἓν ὑπουργεῖον. Ὀλίγον ἕστερον ἐδόθη εἰς τὴν φιλολογίαν· ἤρχισε μεταφράζων *à coup de dictionnaire* μυθιστορήματα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ χαρτί του ἐφθείροντο μᾶλλον ὑπὸ τῆς κόνιν τῶν βιβλιοπωλεων ἢ ὑπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἀναγνωστῶν, μετὰ ὅσην καὶ ἐπικυλῆθη πάλιν εἰς τὴν ὑπὸ πλάτῃν, βαπτισθεὶς ὁμως αὐτὴν τὴν φορὰν γραμματεὺς οἰκονομικῆς ἐφορείας· ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ ἐβάρυνθη, καὶ ἔγεινε δημοσιογράφος κατόπιν, μετὰ ταῦτα βουλευτὴς, μετὰ ταῦτα . . . καὶ τέλος πάντων ἔγεινε καὶ αὐτὸς ἱκανὸς ἄνθρωπος.

Ὀλίγα ἐπεὶ ἂν παραμείνωμεν ἔτι, ἀναγνωστά μου, καὶ τελειώσω.

Ἰδὲ τὸν κοντὸν ἐκεῖνον καὶ διωπτροφόρον, τὸν παρὶ πάντος λαλοῦντα, καὶ εἰς ὅλα ἀναμιγνύμενον· ὁμιλεῖ πάντοτε ὡς ἀπὸ καθέδρας, καπνίζει σιχαρὸς τὸ ποῦρον του, καὶ ὅταν πτύ, πτύει τέσσαρες πήχεις μακρὰν· τὰ ἐν Ἑλλάδι τοῦ φαίνονται ὅλα ἄθλια, οἱ δρόμοι πλήρεις κομποροῦ, οἱ ἄνθρωποι ἐλαφροί, αἱ γυναῖκες ἀσχημοί, τὸ πηλίτευμα κακορρήζικον· καὶ ὁμως ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ πολιτεύματος αὐτοῦ ζῇ καὶ ὁ ἱκανὸς αὐτὸς ἄνθρωπος.

Παρατήρησον καὶ πρὸς μετὰ προσηχῆς τὸ αὐτὰρ καὶ μινδίαμα τοῦ πρεσβυτέρου τῶν δύο ἐκείνων συνδιαλεγομένων. Δίδει συμβουλὰς εἰς τὸν ἄλλον, καὶ κτυπᾷ μετὰ προστατευτικῆς συγκατασκευῆς εἰς τὸν ὁμῶν του. Ἐκεῖνος τὸν ἀκούει χαίνων, διότι τὸν σέβεται, καὶ τὸν σέβεται, διότι κατόρθωσε νὰ κάμῃ ἤδη τὸ στάδιόν του, φοιτῶν τακτικῶς κατ' ἐτέραν εἰς ὅλων τῶν πολιτικῶν τὰς αἰθούσας καὶ κακολογῶν πάντοτε τὸν δούκυντα ἥλιον πρὸς τὸν ἀνέχοντα. Ἄν ποτε γράψῃ τι, εἶνε πάντοτε ἐγκώμιον· εἰς τοὺς ἐχθροὺς ὁμως τοῦ ἐγκωμιαζομένου ψιθυρίζει μυστικῶς εἰς τὸ ὠτίον, ὅτι τοῦ ἐρορώθησαν φοβερά διὰ τὰς ὀλίγας ἐκείνας γραμμάς. Τὰ ἔχει μὲ ὅλους καλὰ, γευματίζει τρεῖς τῆς ἐβδομάδος εἰς φίλων οἰκίας, καὶ ὅλοι τὸν νομίζουν καὶ πεπαιδευμένον καὶ εὐφυῆ καὶ πρὸ πάντων φίλον. Αὐτὸς οὐδένα ἔχει φίλον, ἀλλ' εἶνε ἱκανὸς ἄνθρωπος.

Μὴ παρίδῃς τέλος καὶ τὸν μικρὸν ἐκεῖνον, τὸν εὐκίνητον, τὸν σχεδὸν πάντοτε μειδιῶντα καὶ ὑπὸ πλάτῃ μᾶλλον ἢ βαλίζοντα. Καίτοι νέος εἶνε ἱστορικὸς βαθύς· ἀδικόπως συγγράφει, ἀλλὰ δὲν δίδωσι δόξαν συγγραφῆς, οὔτε δάφνας ἀπὸ χειρὸς τῆς μούσας Κλειούς, εἶνε πρακτικὸς ἄνθρωπος, καὶ θέλει . . . πράγμα, γωρίζων, ὅτι τὰ πράγματα εἶνε καλλίτερος τίτλος εἰς προαγωγὴν παρὰ τὰ βιβλία. Ἐχει ἤδη τρεῖς τέσσαρα, καὶ ἀπὸ τριῶν μηνῶν καταγίνεται νὰ προσθήσῃ εἰς αὐτὰ καὶ τὸ τῆς δημοκρατίας τοῦ ἀρίστου Μαρξίου. Ὅταν καταρθώσῃ καὶ τοῦτο, σκοπεῖ νὰ ζητήσῃ νὰ γείνη πρόξενος καὶ βεδοαίως θὰ γείνη, διότι θεωρεῖται παρ' ὅλων ἱκανὸς νέος.

Τελειώνω, μολοντί τὸ θέημα εἶνε ἱκανῶς διασκεδαστικόν, διότι καὶ ἡ διατρίβουσι πολλάκις βρῖναι, καὶ φροῦμαι μὴ ἐβάρυνε τὴν ἀναγνώστην μου καὶ ἐκνύσας τὸν ὀφθαλμὸν του τὸ ποικίλον θέημα τοῦ περιέργου πανοράματος τῶν νεοελληνικῶν ἱκανοτήτων. Πιστεύω ὁμως, ὅτι κατεταπίσθη ὅπωςδὴ ποτε εἰς τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐσχημάτισεν ἀνδρῆν τινα, ἀλλ' ἀρκοῦσεν πάντοτε, ἰδέαν τοῦ ἱκανοῦ ἀνθρώπου παρ' ἡμῖν, ὥστε νὰ μὴν ἀπαρῇ ἔτι δι' ὅ,τι ἠπόρησεν ἐν ἀρχῇ.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.